

Boris Milavic, PhD
Zoran Grgantov, PhD
Goran Kuvacic, PhD
Doris Matosic, PhD
Tea Gutovic, PhD Candidate

Sport Against Violence and Exclusion

NASILJE I PREPOZNAVANJE ISKLJUČENOSTI I PSIHOSOCIJALNE OSOBINE U SPORTU

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Ova publikacija je izrađena uz podršku Evropske komisije, i odražava isključivo stajalište autora, te se Komisija ne može smatrati odgovornom prilikom upotrebe informacija koje se u njoj nalaze.

Kontakt podaci:

PROJEKT KOORDINATOR
UNIVERZITET SPORTA U LITVANIJI

Assoc. Prof. Dr. Rasa Kreivyte

rasa.kreivyte@lsu.lt

Pratite nas:

Webpage – www.sportsave.eu

Moodle - <http://moodle.sportsave.eu/>

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Ova publikacija je izrađena uz podršku Evropske komisije, i odražava isključivo stajalište autora, te se Komisija ne može smatrati odgovornom prilikom upotrebe informacija koje se u njoj nalaze.

Sadržaj

Lekcija 1 - Opasne situacije i smanjenje predrasuda

Lekcija 2 - Pojam poštovanja i predrasuda nakon nasilja i situacije isključivanja

Lekcija 3 - Grupni emocionalni odgovori, grupna komunikacija nakon nasilja

Lekcija 4 - Strategije prema situacionim faktorima

Lekcija 5 - Komunikacija sa žrtvom i počiniteljem te upravljanje negativnim emocijama

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Ova publikacija je izrađena uz podršku Evropske komisije, i odražava isključivo stajalište autora, te se Komisija ne može smatrati odgovornom prilikom upotrebe informacija koje se u njoj nalaze.

Lekcija 1

Opasne situacije i smanjenje predrasuda

PREGLED

Definiranje opasnih situacija i opasnog okruženja koje rezultira društveno neprimjerenim ponašanjem, kao što su agresija i socijalna isključenost.

Definiranje predrasuda kao najčešćeg preduslova za razvoj ponašanja koje vodi ka nasilju i isključenju.

Kako prepoznati opasnu situaciju?

- nasilničko ponašanje vršnjaka (nasilje i socijaln isključenost) mogu se pojaviti u različitim društvenim kontekstima i u različitim situacijama
- do sada su istraživanja o takvim ponašanjima uglavnom bila opisna - fokusirajući se na pojedince bez uzimanja u obzir društveni kontekst
- pojedinci su postavljeni u situacije koje su same sastavni dio šireg društvenog konteksta
- takva ponašanja predstavljaju ozbiljan problem kod djece školske dobi i adolescenata

Kako prepoznati opasnu situaciju?

- situacija se odnosi na "određeno konkretno fizičko i društveno okruženje u kojoj se osoba nalazi u bilo kojem trenutku"
- kontekst je "okruženje za situacije (i pojedince u situacijama). Kontekst je opći i kontinuirani višeslojni i isprepleteni skup materijalnih realnosti, društvenih struktura, obrazaca društvenih odnosa i zajedničkih sistema vjerovanja koji okružuju svaku situaciju.
- Interakcija "osoba u situaciji prema kontekstu" primijenjena je na osobe i društvene osobine, ali se također primjenjuje na nasilje

Kako prepoznati opasnu situaciju?

- opasne situacije su one koje stvaraju specifičan kontekst, faktor ili interakciju koje mogu rezultirati nasilnim / isključivim ponašanjem
- trener / učitelj bi trebao biti svjestan potencijalnih prijetnji i pokušati ih smanjiti čak i prije nego što eskaliraju
- to se može postići pravilnom komunikacijom s djecom, pripremom za potencijalne promjene koje mogu utjecati na njih i njihovo obrazovanje o poštovanju, toleranciji i grupnoj koheziji

Kako prepoznati opasnu situaciju?

- primjeri potencijalno opasnih situacija:
 - novo dijete u grupi (razred ili sportski tim)
 - Približava se važan sportski nastup – posljedice pritiska za ostvarivanjem uspjeha
 - dijete odrasta na specifičan način (religija, etnička pripadnost, financijski standard)
 - problemi kod kuće (djeca često mijenjaju svoje ponašanje kada prolaze kroz promjenu koju ne mogu kontrolirati)

Šta su moderirajući uticaji?

- moderator je definiran kao “kvalitativni (npr. pol, rasa, klasa) ili kvantitativni (npr. razina nagrađivanja) uticaj koja utiče na smjer i / ili snagu odnosa između nezavisnog ili prediktorskog uticaja i zavisnog ili kriterijskog uticaja.”
- naime, to su vanjski faktori koji mogu povećati ili umanjiti potencijal za razvoj nasilnog / isključivog ponašanja
- na primjer, pol kao moderator:
„Adolescentice razvijaju depresivne simptome nakon interpersonalnih okidača stresa; budući da ih adolescenti nemaju”

Definicija predrasuda

Predrasude su neopravdani ili netačni stavovi (obično negativni) prema pojedincu koji se baziraju isključivo na osobinama pojedinaca.

- predrasude i stereotipi obično leže u nasilnom / isključivom ponašanju
- razvijanje tolerancije i uzajamnog poštovanja trebalo bi biti uspješan lijek

Teorije o sprečavanju zlostavljanja (nasilno / isključivo ponašanje)

- većina savremenih teorija ima istu početnu tačku:

ljudi su sastavni dio konteksta koji moduliraju uticaj pojedinih karakteristika na razvojne, socijalne i zdravstvene ishode

- takvi konteksti, u našem projektu posebno, su kontekst **sportskih timova**

Posljedice opasnih situacija i nasilnog / isključivog ponašanja

- Posljedice se izražavaju na:
 - pojedinca koji je zlostavljan,
 - pojedinca koji zlostavlja,
 - pojedinca koji je zlostavljan i zlostavlja druge,
 - posmatrač prisutan tokom događaja nasilničkog ponašanja

Posljedice opasnih situacija i nasilnog / isključivog ponašanja

- *pojedinca koji je zlostavljan*

- posljedice fizičkog, psihosocijalnog i akademskog dostignuća
- fizičke posljedice mogu biti neposredne (ozljede) ili dugotrajne (glavobolja, poremećaj spavanja itd.)
- može se uočiti kroz somatske simptome (poremećaji spavanja, gastrointestinalni problemi, glavobolje, palpitacije i hronična bol)
- izloženost nasilju ili isključenju aktivira sistem stresa i utiče na funkcioniranje mozga

Posljedice opasnih situacija i nasilnog / isključivog ponašanja

- pojedinca koji je zlostavljan

- na psihosocijalnoj razini stvara društvenu bol - "osjeća je boli koji prate iskustva odbijanja od strane vršnjaka, omrženost ili gubitka"
- pojedinac može probleme personalizirati ili ih prekomjerno personificirati
- teške i dugotrajne žrtve razvijaju psihotične simptome

Posljedice opasnih situacija i nasilnog / isključivog ponašanja

- *pojedince koji zlostavlja*

- djeca i adolescenti koji zlostavljaju druge zato što imaju neku vrstu neprilagođenosti ili su motivirani uspostavljanjem svog statusa u društvenoj mreži
- Stereotip djece i mladih koji zlostavljaju druge postavlja ih visoko na skali psihopatologije, nisko na ljestvici društvenih vještina te isti posjeduju malo vještina i kompetencija vrednovanih od strane vršnjačkih skupina
- djeca i adolescenti koji zlostavljaju razvijaju psihosomatske i psihotične posljedice

Posljedice opasnih situacija i nasilnog / isključivog ponašanja

- pojedinca koji je maltretiran i maltretira druge

- iskusiti određenu kombinaciju posljedica kako djeca koja su samo počinitelji, tako i djeca koja su samo mete
- oboljenja personalizacije ili personifikacije problema, negativna percepcija sebe i drugih, loše socijalne vještine i odbacivanje od strane vršnjačke grupe
- fizičko: najčešće poteškoće sa spavanjem
- psihosocijalno: pesonalizacija i personifikacija problema, problemi s mentalnim zdravljem u odrasloj dobi

Posljedice opasnih situacija i nasilnog / isključivog ponašanja

- posmatrač prisutan tijekom događaja nasilničkog ponašanja

- osjećaj tjeskobe i nesigurnosti
- strah od odmazde koji često sprečavaju posmatrače da traže pomoć
- vrlo ograničena istraživanja o posljedicama svjedočenja djece i mladih koji su posmatrači zlostavljanja
- posljedice postoje, ali ih je teže kategorizirati i zaključiti da je glavni razlog za razne simptome skriven u svjedočenju nasilne / ekskluzivne situacije

Lekcija 1

Opasne situacije i smanjenje predrasuda

ZAKLJUČAK

- Nasilje i ponašanja isključenja utiču na sve uključene
- prepoznavanje opasnih situacija može biti prvi korak u prevenciji takvih ponašanja
- posljedice se razlikuju zavisno o individualnim karakteristikama i socijalnom kontekstu, ali su uvijek prisutne

Lekcija 1

Opasne situacije i smanjenje predrasuda

Pitanja?

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Ova publikacija je izrađena uz podršku Evropske komisije, i odražava isključivo stajalište autora, te se Komisija ne može smatrati odgovornom prilikom upotrebe informacija koje se u njoj nalaze.

Lekcija 2

Pojam poštovanja i predrasuda nakon nasilja i situacije
isključivanja

PREGLED

Razumijevanje, identificiranje i reagiranje na nasilje
i situacije isključivanja u određenom okruženju.

Razvoj pozitivnog ponašanja među vršnjacima (u
školskom i sportskom okruženju).

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Ova publikacija je izrađena uz podršku Evropske komisije, i odražava isključivo stajalište autora, te se Komisija ne može smatrati odgovornom prilikom upotrebe informacija koje se u njoj nalaze.

Razumijevanje, prepoznavanje i reagiranje na nasilnu / isključivu situaciju

- agresija se općenito definira kao bilo koji čin kojim se želi povrijediti druga osoba
- šteta može poprimiti mnoge oblike i služiti različitim funkcijama
- fizička agresija uključuje vršnjake koji trpe fizičke povrede ili prijetnje takvim povredama (npr. guranje, griženje, udaranje, itd.)

Razumijevanje, prepoznavanje i reagiranje na nasilnu / isključivu situaciju

- **relacijska agresija** nanosi štetu ozljedama ili manipulacijom veze (npr. prijeteci da će prestati govoriti, izolirati nekoga, ogovarati itd.)
- uobičajeni pojmovi su i indirektna agresija i društvena agresija

Razumijevanje, prepoznavanje i reagiranje na nasilnu / isključivu situaciju

- kad se vizualiziraju scenariji sa fizičkom agresivnošću, dječaci se obično prikazuju kao agresori i kao meta
- relacijska agresija - šteta nastala ozljedama ili manipulacijom odnosa
- najnovija istraživanja pokazuju da djevojčice više koriste relacijsku agresiju nego dječaci

Razumijevanje, prepoznavanje i reagiranje na nasilnu / isključivu situaciju

- utvrđivanje relacijske agresije u školskim okruženjima nije jednostavan proces - odrasle osobe ne mogu prepoznati relacijsku agresiju ili je identificirati kao agresiju odraslih i studenata (slično u sportskim ekipama)
- korištenje perspektiva od strane i vršnjaka i odraslih stvara preklapajuće percepcije ponašanja

Razumijevanje, prepoznavanje i reagiranje na nasilnu / isključivu situaciju

- fokusiranje na vještine koje pomažu djeci da razviju i održe socijalnu podršku mogu smanjiti utjecaj nanošenja nasilja kroz različite oblike agresije
- razvoj podržavajućih odnosa među vršnjacima
- prilagođavanje dinamici specifične grupe

Razvijanje pozitivnog ponašanja

- kada se u grupi (timu ili razredu) dogodi nasilje i isključenost, nema povratka
- šutnjom se mogu samo pogoršati stvari
- pokušajte sagledati razloge i raditi sa grupom tako da se nasilna situacija ne ponavlja

Razvijanje pozitivnog ponašanja

- pozitivna ponašanja kao što su poštovanje, tolerancija, razumijevanje i opća povezanost grupe smatraju se korisnima u spriječavanju nasilnog / isključivog ponašanja
- djeca mogu biti prihvaćena ili odbijena od strane svojih vršnjaka, često u učionici (ili sportskom timu)
- djeca koja su po mišljenju svojih vršnjaka socijalno kompetentnija i kooperativnija nego društveno isključena djeca

Razvijanje pozitivnog ponašanja

- djelotvorni programi suzbijanja zlostavljanja naglašavaju inhibiranje fizičke agresije i povećanje prosocijalnih vještina
- vršnjaci utiču na grupne norme, stavove i ponašanje - razvijaju pozitivno ponašanje u skupini kao cjelini

Odnosi vršnjaka

- kroz proces socijalizacije na djecu utiču različiti faktori - prvenstveno njihovi roditelji, kasnije njihovi vršnjaci
- prihvaćanje grupe vršnjaka povezano je s vršnjačkim pritiskom „Vršnjački pritisak je definiran i kao dio normalnog procesa psihološkog razvoja, kao i glavni doprinos razvoju ponašanja preuzimanja rizika" (Lewis & Lewis, 1984)

Odnosi vršnjaka

- djeca više pričaju o negativnim događajima nego o pozitivnom ponašanju - ogovaranje
- podučavanje i poticanje učenika da daju pozitivne, specifične tvrdnje o ponašanju svojih vršnjaka mijenja fokus i osoblja i djece od kažnjavanja neprikladnog ponašanja do prepoznavanja prosocijalnog ponašanja

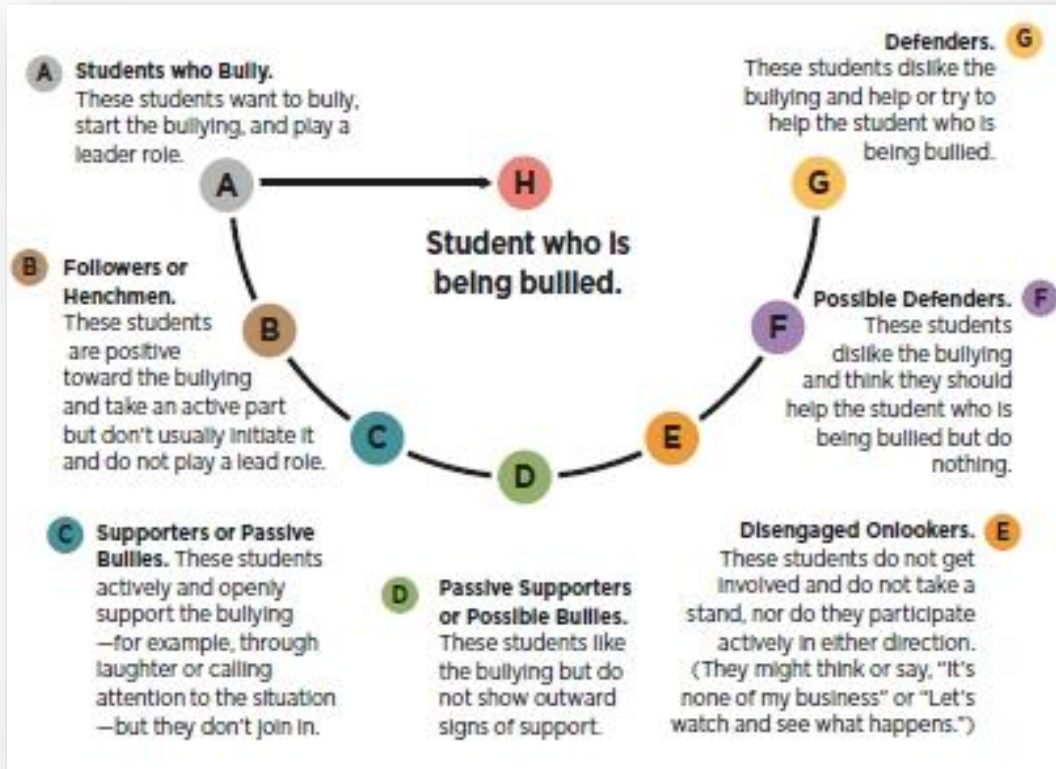

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Ova publikacija je izrađena uz podršku Evropske komisije, i odražava isključivo stajalište autora, te se Komisija ne može smatrati odgovornom prilikom upotrebe informacija koje se u njoj nalaze.

Odnos vršnjaka

Krug nasilničkog ponašanja: učenički načini reakcije / uloge u akutnoj situaciji nasilja.

IZVOR:
 prilagođeno iz
 Olweusa, 2001.,
 citirano od strane
 Rivara, Le
 Menestrel, 2016, 78

Co-funded by the
 Erasmus+ Programme
 of the European Union

Ova publikacija je izrađena uz podršku Evropske komisije, i odražava isključivo stajalište autora, te se Komisija ne može smatrati odgovornom prilikom upotrebe informacija koje se u njoj nalaze.

Odnosi vršnjaka

- prijatelji kao zaštitni faktori
- prijateljstva su vrlo važna za razvoj djece - omogućuju djeci sticanje osnovnih socijalnih vještina
- imati visokokvalitetno najbolje prijateljstvo može djelovati u različitim kapacitetima kako bi zaštitili djecu od toga da postanu meta vršnjačkog nasilja

Lekcija 2

Pojam poštovanja i predrasuda nakon nasilja i
isključenja

ZAKLJUČAK

- nema smisla negirati da se dogodila nasilna / isključiva situacija
- podučiti djecu toleranciji, postojanju različitosti, važnosti međusobnog poštovanja
- prijateljstva se smatraju zaštitnim faktorima - razvijaju grupnu koheziju

Lekcija 2

Pojam poštovanja i predrasuda nakon nasilja i isključenosti

Pitanja?

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Ova publikacija je izrađena uz podršku Evropske komisije, i odražava isključivo stajalište autora, te se Komisija ne može smatrati odgovornom prilikom upotrebe informacija koje se u njoj nalaze.

Lekcija 3

Grupni emocionalni odgovori, grupna komunikacija
nakon nasilja

PREGLED

- Definiranje emocija i važnost grupne komunikacije nakon nasilja i isključenosti
- GBG i pozitivne reakcije od vršnjaka kao igre i metode bazirane na igricama za promociju socijalnog i emocionalnog razvoja djece

Emocije

- Emocije prvenstveno djeluju na motiviranje ponašanja na individualnom i grupnom nivou
- Naučno proučavanje emocija tradicionalno se fokusira na pojedinca
- Posljednjih godina sve se više usredotočuje na grupne emocije.
- Grupne emocije su instrumentalne u stvaranju i održavanju međugrupnih stavova i odnosa
- Promjene u tim emocijama tokom vremena mogu postati povezane sa različitim ponašanjima među skupinama.

Četiri ključna kriterija koji definiraju emocije na razini grupe

- Razlikuju se od osjećaja na individualnom nivou kod iste osobe
- Oni ovise o ličnom stepenu grupne identifikacije
- Oni su društveno podijeljeni unutar grupe
- Oni doprinose reguliranju unutargrupnih i intergrupnih stavova i ponašanja

Komunikacija

- Komunikacija (verbalna i neverbalna) ključ je uspješnog rješavanja problema i prilagođavanja novim situacijama
- Djeca koja imaju poteškoća u komunikaciji imat će manju sposobnost socijalizacije i druženja, što će dovesti do toga da se osjećaju podcijenjeno ili nesigurno.

Komunikacija

- Komunikacija može biti pozitivna i negativna - štetna
- Komunikacija može predstavljati oblik agresivnog ponašanja
- Otvorena i iskrena komunikacija nužan je alat u strategijama rješavanja problema
- Komunikacija je veza između gore navedene tri domene:
 - unaprijediti dječje vještine u socijalnom i kognitivnom području, kao i rješavanja problema;
 - poboljšati odnose s vršnjacima;
 - smanjiti ometajuće ponašanje kod kuće i u školi (ili u sportskom timu)

Razvoj djeteta

- Sportisti koji pokazuju poremećaje u ponašanju tokom treninga ometaju njihovo vlastito učenje kao i učenje drugih sportista, smanjujući vrijeme i ograničavajući postignuća u sportu
- Kako bi se spriječilo takvo izazovno ponašanje, treneri trebaju djelotvorne strategije upravljanja ponašanjem kako bi promovirali pozitivno ponašanje tokom treninga

Razvoj djeteta

- Srećom, istraživači su identificirali djelotvorne strategije za podršku socijalnom i emocionalnom razvoju djece.
- Budući da djeca uče kroz igru, a bavljenje igrama i aktivnostima u igrama je središnje obilježje djetinjstva, ne čudi da je nekoliko metoda koje se baziraju na igrama i igricama djelotvorno u promoviranju socijalnog i emocionalnog razvoja djece

I. IGRE DOBROG PONAŠANJA (GBG)

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

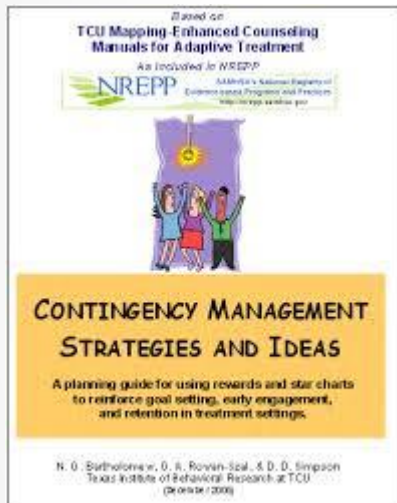
Ova publikacija je izrađena uz podršku Evropske komisije, i odražava isključivo stajalište autora, te se Komisija ne može smatrati odgovornom prilikom upotrebe informacija koje se u njoj nalaze.

Ukratko (GBG)

- Vrsta nepredviđenih situacija međusobno zavisne grupe koja ima posebnu primjenjivost u učionici
- GBG je povećao odgovarajuće socijalno ponašanje i smanjio neprikladno socijalno ponašanje na časovima tjelesnog odgoja

Upravljanje u nepredviđenim okolnostima

- odnosi se na vrstu bihevioralne terapije u kojoj su pojedinci ili grupa "pojačani" ili nagrađeni za dokaz pozitivne promjene u ponašanju
- osmišljen da poveća pojavu odgovarajućeg pozitivnog ponašanja i smanji pojavu neprikladnog ponašanja

Grupne nepredviđene aktivnosti

- osmišljen kako bi promovirao pozitivno ponašanje svih učenika u razredu
- može se koristiti tokom nastave tjelesnog odgoja ili tokom sportskih treninga
- dobro podržan istraživanjima i može se smatrati strategijom baziranom na dokazima

Grupne nepredviđene aktivnosti

- primijeniti ista ciljna ponašanja, kriterije i osnaživanje na sve sportiste
- može smanjiti ili možda čak i eliminirati potrebu za višestrukim individualiziranim planovima intervencija za sportiste koji pokazuju veće stope izazovnog ponašanja

Vrste nepredviđenih aktivnosti u grupi

- Nezavisne
- Zavisne
- Međusobno zavisne

Nezavisne nepredviđene aktivnosti

- ponašanje svakog djeteta procjenjuje se prema kriterijima za slučaj nepredviđenih okolnosti i svako dijete pristupa nagradi ili joj ne pristupa na bazi vlastitog ponašanja
- na primjer, djeca koja završe zadatak mogu napraviti pauzu, dok djeca koja ne završe zadatak moraju nastaviti raditi tokom pauze

Zavisne potencijalne grupe

- čini grupni pristup nagradi u zavisnosti o ponašanju jednog učenika ili malog broja učenika u grupi
- na primjer, trener može pratiti ponašanje dvoje djece koja se često raspravljaju tokom nastave i, ako se ciljana djeca uključe u odgovarajuće, pozitivne interakcije vršnjaka, sva djeca dobivaju neku vrstu nagrade

Međusobno zavisne nepredviđene aktivnosti

- Cijela grupa ima pristup nagradi u zavisnosti od ponašanja jednog učenika ili malog broja učenika unutar grupe
- Na primjer, sva djeca mogu ostvariti nagradu ako je prosječan sedmični zadatak grupe ispunjen najmanje 80%

Karakteristike potencijalnih grupa

Vrste nepredviđene aktivnosti	Odgovornost pada na	Promatrano ponašanje za kriterij	Ko dobiva nagradu
Međusobno zavisna	Cijela grupa	Cijela grupa	Cijela grupa
Nezavisna	Cijela grupa	Pojedinac	Pojedinac
Zavisna	Pojedinac ili manja grupa	Pojedinac ili manja grupa	Cijela grupa

Prednosti međusobno zavisnih grupa nepredviđenih aktivnosti

- Od tri vrste grupa (tj. zavisne, nezavisne, međusobno zavisne), nepredviđene okolnosti međusobno zavisnih grupa najvjerojatnije će potaknuti učenike da rade zajedno kako bi pokazali odgovarajuće ponašanje u učionici da bi grupa pristupila nagradi
- Nagrade za aktivnosti mogu se lakše dostaviti na razini grupe

Nedostaci međusobno zavisnih grupa nepredviđenih aktivnosti

- negativne vršnjačke interakcije mogu se pojaviti ako grupa (ili tim) smatra da nisu ostvarili napredak zbog ponašanja pojedinca (pojedinaца)
- članovi grupe koji demonstriraju odgovarajuće ponašanje mogu postati frustrirani time što ne dobivaju nagradu i zapravo postaju manje motivirani da slijede pravila razreda
- nastavnici mogu nerado nagrađivati učenike za koje ne primjećuju da pokušavaju najbolje što mogu ili pridonose grupnom cilju

Koraci u razvoju i implementaciji GBG-a

- razvijanje pravila grupe i podučavanje odgovarajućeg ponašanja
- razvijanje GBG postupaka
- upoznavanje djece s djecom
- praćenje napretka i rješavanje problema

Razvijanje pravila grupe i podučavanje odgovarajućeg ponašanja

- identificiranje očekivanja ponašanja učenika (3-5 pravila grupe). Ako je moguće, treneri trebaju uključiti djecu u razvoj pravila grupe kako bi stvorili osjećaj zajedničkog vlasništva nad pravilima
- Kada se utvrde pravila, učenicima treba pružiti izričita uputstva o odgovarajućem ponašanju povezanim sa pravilima

Razvijanje pravila grupe i podučavanje odgovarajućeg ponašanja

- Treneri mogu pregledati primjere pozitivnog i negativnog ponašanja relevantnog za njihov sportski kontekst
- Djeca bi trebala biti uključena u raspravu o različitim scenarijima i aktivnostima uloga ponašanja kako bi se poboljšalo njihovo razumijevanje očekivanja sportskog ponašanja

Razvijanje pravila grupe i podučavanje odgovarajućeg ponašanja

- Kroz nekoliko treninga, nastavnici trebaju koristiti ponašanje djece kao primjer odgovarajućeg ponašanja za daljnji napredak u učenju

Razvijanje GBG procedura

- Podjela razreda na timove
- Odabir ciljanog ponašanja
- Određivanje kriterija za nagradu
- Odabir nagrada i raspored nagrada dobitnicima

Predstavljanje GBG-a djeci

- Pravila igre trebaju biti objašnjena djeci zajedno sa nagradama koje su određene, kao i način kako djeca mogu zaslužiti nagrade
- Kako bi pomogli djeci i promovirali pridržavanje procedura, treneri mogu kreirati i slijediti vodič za procedure tokom njene realizacije

Praćenja napretka

- Nakon što se igra implementira, trebao bi postojati plan za procjenu napretka učenika i donošenje odluka o nastavku igre kao što je, mijenjanje vodiča, ili postupci ublažavanja GBG procedura
- Treneri bi trebali utvrditi ima li GBG željene učinke na ponašanje učenika
- Iako je GBG dobro istražena strategija, svaki kontekst u razredu je drugačiji i prilagođavanje početnog plana može biti potrebno da bi se postigao željeni uspjeh.

Rješavanje problema

- Ako plan nema željeni učinak, a provodi se kako je planirano i u skladu sa prethodnim istraživanjima GBG-a, postupci se mogu ponovno ispitati
- Sastav timova, ciljano ponašanje koje se prati i nagrađuje, kriteriji za napredak, određene nagrade i raspored nagrađivanja može se ponovno pregledati i mijenjati tokom procesa implementacije.

Rješavanje problema

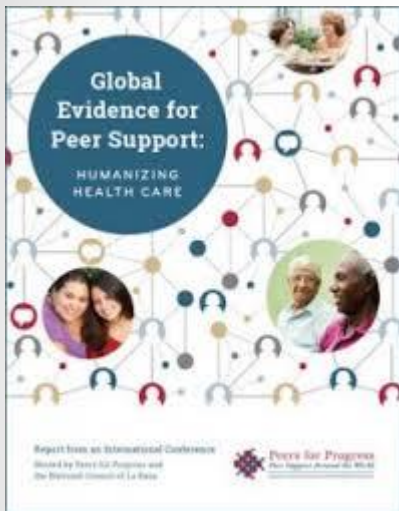
- Postavljanje pitanja kao što su: “Jesu li nagrade i dalje motivirajuće?”, “Je li kriterij nagrađivanja previsok?”, “Kada učenici zaslužuju nagrade, da li ih isporučujemo kao što smo obećali?”, “Da li učenici razumiju zašto zaslužuju ili ne zaslužuju bodove tokom igre ?“, može pomoći u prepoznavanju potencijalnih pitanja koja se mogu riješiti
- Ako GBG ima željene učinke na ponašanje učenika, nastavnici mogu odlučiti hoće li nastaviti sa istim postupcima ili ih povući

GBG - Zaključci

- GBG je grupna strategija upravljanja ponašanjem sa značajnim istraživanjima koja dokumentiraju njene pozitivne učinke na ponašanje djece
- Ispitivanje provođenja GBG-a u različitim kontekstima, sa različitim populacijama, te sa modificiranim postupcima ili u kombinaciji sa drugim postupcima (npr. samokontrola, nezavisne grupe) može pomoći u informiranju najbolje prakse za promoviranje pozitivnog ponašanja

II. PROMOVIRANJE ODNOSA SA VRŠNJACIMA PUTEM INTERVENCIJA IZVJEŠTAVANJA VRŠNJAKA

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Ova publikacija je izrađena uz podršku Evropske komisije, i odražava isključivo stajalište autora, te se Komisija ne može smatrati odgovornom prilikom upotrebe informacija koje se u njoj nalaze.

Obrazloženje izvještavanja od strane vršnjaka

- Tradicionalniji pristup upravljanju ponašanja učenika je kažnjavanje asocijalnog ponašanja u modelu nulte tolerancije
- Unutar ovog modela učenici često izbjegavaju postupke kažnjavanja upuštajući se u prikrivena problemska ponašanja koja učitelji ne mogu vidjeti, što može dovesti do ogovaranja (tj. prijavljivanja neprikladnog ponašanja vršnjaka odraslim osobama).

Obrazloženje izvještavanja od strane vršnjaka

- Ogovaranje je problematično iz više razloga.
- Ogovaranje može dovesti do vršnjačkog nasilja i pojave vršnjačkih žrtava nasilja, budući da djeca koja prijavljuju neprikladna ponašanja vršnjaka mogu biti meta za nasilnike
- Treneri moraju iskoristiti vrijeme za proučavanje izvještaja o problematičnim ponašanjima, umjesto da podučavaju odgovarajuće sportsko ili prosocijalno ponašanje
- Ogovaranje može biti posebno problematično za djecu sa emocionalnim poremećajima i poremećajima u ponašanju, kao i za djecu koja će se vjerojatnije upustiti u neprimjereno ponašanje

Obrazloženje izvještavanja od strane vršnjaka

- Umjesto da se usmjere isključivo na kažnjavanje asocijalnog ponašanja, sportski klubovi trebaju nastojati prepoznati i animirati prosocijalno ponašanje
- Treneri često ne mogu primijetiti i pohvaliti prikladna ponašanja, jer troše dosta vremena i truda na podučavanje određenog sporta
- Kao takvi, sportski klubovi mogu koristiti vršnjake kako bi animirali odgovarajuće ponašanje

Obrazloženje izvještavanja od strane vršnjaka

- Naučiti vršnjake da prisustvuju i izvještavaju jedni druge o odgovarajućim ponašanjima, dovodi do veće vjerojatnosti da će se odgovarajuće ponašanje prepoznati i pohvaliti, što može dovesti do učenja o prosocijalnom ponašanju.
- Izvještavanje od strane vršnjaka o odgovarajućem ponašanju stimulira svu djecu da se uključe u pozitivna, prosocijalna ponašanja, za razliku od tipičnih efekata ogovaranja

Obrazloženje izvještavanja od strane vršnjaka

- Izvještavanja od strane vršnjaka stimulira djecu da se upuste u odgovarajuće ponašanje u svom prirodnom okruženju, što može pomoći kod generalizacije socijalnih vještina koje su usvojili ili indirektno ili putem direktnog podučavanja.
- Oni također pružaju mogućnosti djeci nižeg društvenog statusa (tj. onima koje njihovi vršnjaci mogu zanemariti ili odbaciti) kako bi prakticirali prosocijalno ponašanje i osjetili društveno prihvatanje

Izvještavanja od strane vršnjaka

- Pozitivno izvještavanje među vršnjacima (PPR) i *čavrljanje* su dvije vrste izvještavanja od strane vršnjaka

Sličnosti između PPR i čavrljanja

- Potaknite djecu da se uključe u pozitivna, prikladna, prosocijalna ponašanja
- Uključite mogućnosti za djecu nižeg društvenog statusa (tj. one koji mogu biti zanemareni ili odbačeni od strane svojih vršnjaka) kako bi prakticirali prosocijalno ponašanje i osjetili društveno prihvatanje
- Djelotvoran u različitim okruženjima i različitim ciljnim ponašanjima i populacijama
- Može se upotrijebiti u potencijalnim grupama
- Uključuje osposobljavanje djece za izvještavanje o prosocijalnim ponašanjima vršnjaka
- Uključuje javno objavljivanje napretka grupe prema postavljenim ciljevima

Razlike između PPR i čavrljanje

PPR	ČAVRLJANJE
koristi javno izvještavanje	koristi privatno izvještavanje (iako se odabrano čavrljanje može čitati naglas)
zahtijeva vještine usmenog izvještavanja	zahtijeva pisane vještine izvještavanja
često uključuje izvještavanje nadarenog djeteta / MVP	uključuje izvještavanje o ponašanju članova grupe

Intervencije PPR-a

- Treneri obično izdvajaju 10-15 minuta na kraju treninga za sastanak na kojem se traže izvještaji vršnjaka o prosocijalnom ponašanju ciljanog djeteta.
- Vršnjaci su obučeni za pružanje odgovarajućih izvještaja o ponašanju jedni drugih, a izvještaji se obično razmjenjuju za bodove koji vode ka nagradi grupe

Intervencije čavrljanja

- Kombinacijom ogovaranja i *tooting*, Skinner i njegove kolege (2000.) skovali su termin čavrljanje
- Uz čavrljanje, djeca se obučavaju da zapisuju izvještaje o odgovarajućem ponašanju svojih vršnjaka (tj. ukazuju na to ko se bavi prosocijalnim ponašanjem, šta je vršnjak učinio i kome je to ponašanje imalo koristi)

Djelotvornost interventnih izvještavanja od strane vršnjaka

- Bilo da se realiziraju kao pismene objave ili javni usmeni izvještaji, intervencije izvještavanja od strane vršnjaka podržava relevantna literatura koja ukazuje na njihovu djelotvornost u okruženju i populaciji
- Djelotvornost intervencija na poboljšanje izvještavanja prosocijalnog ponašanja od strane vršnjaka, pozitivnih društvenih interakcija među vršnjacima, kao i socijalnih vještina koje pokazuju ciljana djeca

Djelotvornost interventnih izvještavanja od strane vršnjaka

- Nastavnici i djeca dosljedno ukazuju na snažnu društvenu valjanost intervencija izvještavanja od strane vršnjaka, budući da su oni djelotvorni po pitanju utrošenog vremena i sredstava, a potiču odgovarajuća ponašanja djece.
- Studije su pokazale da su nastavnici nastavili provoditi intervencije izvještavanja među vršnjacima i nakon što su se usmjerili u istraživačke svrhe

SMJERNICE PROVOĐENJA INTERVENCIJE IZVJEŠTAVANJA VRŠNJAKA

- Broj implementiranih smjernica treba uzeti u obzir prilikom provođenja intervencija izvještavanja od strane vršnjaka. Te smjernice uključuju: (1) Javna i privatna izvještavanja; (2) Individualno nasuprot izvještavanju prema razredu; (3) Osposobljavanje studenata/učenika; (4) Korištenje odgovarajuće potencijalne grupe sa javnim objavljivanjem; (5) Zaštita od negativnih interakcija; i (6) Izrada plana praćenja napretka

Lekcija 3

Studentska radionica

1. Korištenje GBG smjernica (1. poglavlje u knjizi Hawkins, R., Nabors, L. (ur.) (2018.) Promoviranje prosocijalnog ponašanja djece kroz igre i igrice. Učiniti socijalno emocionalno učenje zabavnim). Svaki trener / student treba izraditi vlastitu verziju za provođenje GBG postupaka u svom sportskom klubu
2. Korištenje provedbenih smjernica za izvještavanje o vršnjacima (3. poglavlje u knjizi Hawkins, R., Nabors, L. (ur.) (2018.) Promicanje prosocijalnog ponašanja djece putem igara i igara. treba izraditi vlastitu verziju za provođenje PPR-a i procedura nazočnosti u svom sportskom klubu

Lekcija 3

Grupni emocionalni odgovori, grupna komunikacija nakon nasilja

ZAKLJUČAK

- emocije prvenstveno motiviraju ponašanje na individualnoj i grupnoj razini
- dobra komunikacija nakon nasilja i isključenosti predstavlja prvi korak u rješavanju problema i pristup uspješnoj strategiji suočavanja sa problemom
- nekoliko metoda koje se baziraju na igrama i igricama, kao što su GBG i izvještavanja od strane vršnjaka, bile su djelotvorne za promoviranje socijalnog i emocionalnog razvoja djece
- Treneri mogu koristiti ove metode prije, tokom ili nakon treninga

Lekcija 3

Grupni emocionalni odgovori, grupna komunikacija nakon nasilja

Pitanja?

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Ova publikacija je izrađena uz podršku Evropske komisije, i odražava isključivo stajalište autora, te se Komisija ne može smatrati odgovornom prilikom upotrebe informacija koje se u njoj nalaze.

Lekcija 4

Strategije prema situacionim faktorima

PREGLED

- Situacioni rizik i zaštitni faktori za nasilje i socijalnu isključenost
- Programi namijenjeni borbi protiv nasilja i isključenosti
- Primjeri potencijalnih strategija treniranja za upravljanje ponašanjem sportista

Pristup javnog zdravstva prema nasilju među mladima

- Prepoznavanje rizika i zaštitničkih faktora,
- Određivanje trenutka kada se isti pojavljuju u životnom toku,
- Osmišljavanje preventivnih programa koji se mogu postaviti u pravo vrijeme kako bi bili najučinkovitiji
- Osvještavanje javnosti o rezultatima istraživanja

Rizik i zaštitni faktori

- Naučnici su prepoznali veliki broj karakteristika ličnosti i okruženja koji postavljaju djecu i adolescente u rizičnu situaciju nasilničkog ponašanja, te i one koji ih štite od efekata rizika
- Ovi rizici i zaštitni faktori se mogu pronaći u svakom aspektu života, oni prouzrokuju različite efekte u različitim fazama razvoja

Osnovni principi istraživanja

- Rizik i zaštitni faktori postoje u svakom području života - pojedincu, porodici, školi, vršnjačkoj grupi i zajednici. Pojedinačne karakteristike međusobno djeluju na složene načine s djetetovim ili adolescentskim okruženjem kako bi proizvele nasilno ponašanje
- Rizik i zaštitni faktori variraju u prediktivnoj moći (moći predviđanja) zavisno o tome kada se tokom ljudskog razvoja pojavljuju. Kako se djeca kreću od djetinjstva do rane odrasle dobi, neki faktori rizika postaju važniji od drugih

Osnovni principi istraživanja

- Faktori rizika ne djeluju izolirano - što je više rizičnih faktora kojima je dijete ili mlada osoba izložena, veća je vjerojatnost da će on ili ona postati nasilni. Faktori rizika mogu se ublažiti zaštitnim faktorima, međutim, malo je vjerojatno da će se adolescent sa netolerantnim stavom prema nasilju upustiti u nasilje, čak i ako se on ili ona povezuju sa delinkventnim vršnjacima, što je glavni faktor rizika za nasilje u toj dobi

Osnovni principi istraživanja

- Faktori rizika povećavaju vjerojatnost da će mlada osoba postati nasilna, ali oni zapravo ne mogu učiniti mladu osobu nasilnom. Naučnici ih smatraju pouzdanim predskazanjem ili čak vjerojatnim uzrocima nasilja među mladima. Oni su korisni za identificiranje ranjivih populacija koje mogu biti podložne nasilničkim porivima
- Oznake rizika kao što su rasa ili etnička pripadnost često se miješaju s faktorima rizika; oznake rizika nemaju uzročno-posljedične veze s nasiljem

Osnovni principi istraživanja

- Niti jedan jedini faktor rizika ili kombinacija faktora ne može predvidjeti nasilje s nepogrešivom tačnošću. Mali broj mladih ljudi izloženih jednom faktoru rizika uključiti će se u nasilno ponašanje; Slično tome, većina mladih ljudi izloženih višestrukim rizicima neće postati nasilna. Isto tako, zaštitni faktori ne mogu garantirati da dijete izloženo riziku neće postati nasilno

Osnovni principi istraživanja

- Istraživači su identificirali najmanje dvije krivulje za nasilje među mladima: tragediju iz djetinjstva koja započinje prije puberteta i adolescentsku koja počinje nakon puberteta. Nasilje doseže vrhunac tokom drugog desetljeća života. Mala skupina prestupnika koji su započeli svoje nasilno ponašanje u djetinjstvu počini više nasilnih djela, a veća skupina adolescentskih počinitelja počinje se baviti nasiljem.

Osnovni principi istraživanja

- Identificiranje i razumijevanje djelovanja zaštitnih faktora potencijalno je važno za sprečavanje i zaustavljanje nasilja kao prepoznavanje i razumijevanje faktora rizika. Predloženo je nekoliko zaštitnih faktora, ali do sada je otkriveno da samo dva sprječavaju rizik od nasilja - netolerantan stav prema devijantnosti i predanost školi. Faktori zaštite zahtijevaju više pozornosti istraživanja

Programi namijenjeni borbi protiv nasilja i isključenosti

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Ova publikacija je izrađena uz podršku Evropske komisije, i odražava isključivo stajalište autora, te se Komisija ne može smatrati odgovornom prilikom upotrebe informacija koje se u njoj nalaze.

Naučne metode kojima se identificiraju najbolje prakse

1. Meta-analiza - rigorozna statistička metoda kombiniranja rezultata nekoliko istraživanja kako bi se dobile pouzdanije procjene učinaka općeg tipa liječenja ili intervencije
2. Pregled evaluacijskog istraživanja i utvrđivanje opće strategije koje karakteriziraju djelotvorne programe

Klasifikacija djelotvornosti strategija i programa

- Djelotvorno ili nedjelotvorno

Klasifikacija djelotvornih programa

Modeli programa (zadovoljavaju vrlo visoke standarde dokazane djelotvornosti)

- Programi koji obećavaju (ispunjavaju minimalni standard dokazane djelotvornosti)

Klasifikacija strategija i programa

- **Preventivni programi i strategije (primarna prevencija) - prevencija nasilja među općim populacijama mladih**
- Interventni programi i strategije (sekundarna i tercijarna prevencija) - smanjenje rizika od nasilja među mladima koji pokazuju jedan ili više faktora rizika za nasilje (visokorizična mladež) ili sprečavanje daljnjeg nasilja ili eskalacije nasilja među mladima koji su već uključeni u nasilno ponašanje

Primarni preventivni programi i strategije

M = modeli programa; P = obećavajući programi

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Ova publikacija je izrađena uz podršku Evropske komisije, i odražava isključivo stajalište autora, te se Komisija ne može smatrati odgovornom prilikom upotrebe informacija koje se u njoj nalaze.

Programi za izgradnju vještina i sposobnosti

- Trening životnih vještina (M)
- Projekt prevencije na srednjem zapadu (M)
- Promicanje alternativnih strategija razmišljanja (P)
- Ja mogu riješiti problem (P)

Programi obuke za roditelje

- Program jačanja porodice u lowi (P)
- Priprema za život bez korištenja droga (P)
- Povezivanje interesa porodice i nastavnika (P)

Programi i strategije upravljanja ponašanjem

- Strategija praćenja i napretka u ponašanju (M)
- Bihevioralne tehnike za upravljanje razredom (M)
- Projekt društvenog razvoja u Seattleu (M)
- Program sprječavanja zastrašivanja (P)
- Igra dobrog ponašanja (P)
- Školski program zaštite okoliša (P)

Programi izgradnje kapaciteta

- Program razvoja sistema obrazovanja (M)

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Ova publikacija je izrađena uz podršku Evropske komisije, i odražava isključivo stajalište autora, te se Komisija ne može smatrati odgovornom prilikom upotrebe informacija koje se u njoj nalaze.

Strategije podučavanja

- Programi kontinuiranog napretka (M)
- Saradničko učenje (M)

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Ova publikacija je izrađena uz podršku Evropske komisije, i odražava isključivo stajalište autora, te se Komisija ne može smatrati odgovornom prilikom upotrebe informacija koje se u njoj nalaze.

Programi namijenjeni lokalnoj zajednici

- Pozitivni programi razvoja mladih (P)

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Ova publikacija je izrađena uz podršku Evropske komisije, i odražava isključivo stajalište autora, te se Komisija ne može smatrati odgovornom prilikom upotrebe informacija koje se u njoj nalaze.

Pregled preporučenih strategija za upravljanje ponašanjem u sportskom treningu

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Ova publikacija je izrađena uz podršku Evropske komisije, i odražava isključivo stajalište autora, te se Komisija ne može smatrati odgovornom prilikom upotrebe informacija koje se u njoj nalaze.

Strategija	Autor	Primjer mentorstva
Jasno objasnite očekivano ponašanje © Jasno objasnite ponašanje koje se ne tolerira © Jasno objasnite posljedice	Canter i Canter (2010)	"Dok čekate u redu za svoj red, neće biti guranja. Ako vidim da se netko gura, napustit će svoj red i biti zamoljen da ode do kraja reda. "
Uspostavite pravila na početku trenerske sesije	Jones (2000)	Na početku svakog treninga ukratko iznesite očekivanja

Strategija	Autor	Primjer mentorstva
Koristite podsjetnike pravila tokom treninga	Rogers (1995)	„Džone, ne zaboravi držati ruke i noge uz sebe, molim da pričekajte svoj red."
Pratite očekivanja	Jones (2000)	„Džone, zamolio sam te da se ne guraš u red i vidio/la sam kako pokušavaš da se proguraš prema naprijed. Sada ćeš propustiti svoj red i moraš ići na kraj reda. "

Strategija	Autor	Primjer mentorstva
Budi spreman; planirati kako riješiti neprikladno ponašanje	Rogers (1995)	Trener bi trebao identificirati moguće neprimjereno ponašanje koje se može dogoditi i osmisliti plan kako odgovoriti sportisti.
Koristite pojačivače ☺ Društveni govor ☺ Gestikulacije ☺ Izrazi lica ☺ Verbalna komunikacija: “okay,” “odlično” ☺ Neverbalna komunikacija: osmijeh, pljesak, palac gore	Skinner (2002)	Trener poboljšava pozitivno ponašanje sportiste davanjem afirmacija, uključujući "dobro učinjeno", pljeskanjem na nastup sportiste, nasmijavanjem ili namigivanjem sportisti

Strategija	Autor	Primjer mentorstva
Koristite djelotvoran govor tijela © Djelotvorna neverbalna komunikacija sprječava loše ponašanje i smanjuje verbalno suprostavljanje © Gestikulacije ili znakovi, pauza, potvrđan stav, fizička blizina, kontakt očima, izrazi lica	Jones (2000)	Trener gleda sportistu i mršti se kada sportista pokazuje neprikladno ponašanje.

Strategija	Autor	Primjer mentorstva
Koristite potvrdne izjave za kontrolu ponašanja sportista	Rogers (1995)	"Jack, razočaran sam tobom što si koristio taj rječnik. Ako nastaviš tako govoriti biti ćeš uklonjen iz igre. "
Koristite pozitivnu verbalnu komunikaciju za odgovarajuće ponašanje	Jones (2000)	"Hvala što si pokupio opremu, Cooper, zaista cijenim tvoju pomoć."

Strategija	Autor	Primjer mentorstva
Negativno isticanje: ponašanje se ističe izbjegavanjem negativnog ishoda.	Skinner (2002)	Sportista koji strpljivo čeka u redu na svoj red, sigurno neće propustiti svoj red.
Pružiti izbore	Rogers (1995)	"Jason, ako se odlučiš da ne igraš po pravilima, morat ćeš napustiti igru. Tvoj izbor."

Strategija	Autor	Primjer mentorstva
Koristite nagrade za dobro ponašanje: opipljive, stvarne objekte kojima se nagrađuje poželjno ponašanje	Skinner (2002)	Treneri mogu nagrađivati mlade sportiste sa certifikatom za dobro ponašanje
Ljubazno i poštujuće okruženje vuče za sobom odgovarajuće ponašanje. Ako se pokaže da ih poštuju, sportisti će pokazivati brižno ponašanje prema drugima.	Maslow (1970)	Trener bi trebao biti uzor korištenjem manira ponašanja i pokazivanja poštovanja prema sportistima, ako se od sportista očekuje da to učine zauzvrat.

Lekcija 4

Radionice za studente

- Korištenje smjernica na stranicama. 96-99 u članku **Harris-Reeves, B. E., Skinner, J., Milburn, P., & Reddan, G. (2013). Primjena strategija upravljanja ponašanjem u kontekstu sportskog treninga. *Journal of Coaching Education*, 6(2), 87-102.**
- Svaki trener / student treba izraditi plan za primjenu strategija u procesu obuke (u jednom ili više treninga)

Lekcija 4

Strategije prema situacionim faktorima

ZAKLJUČAK

- broj ličnih karakteristika i okolišnih uslova može dovesti djecu i adolescente u opasnost od nasilnog ponašanja, a neki od njih mogu ih zaštititi od posljedica rizika
- Nekoliko modela i programa koji tretiraju borbu protiv nasilja i isključivanja mogu se koristiti u kontekstu sportskog treninga

Lekcija 4

Strategije prema situacionim faktorima

Pitanja?

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Ova publikacija je izrađena uz podršku Evropske komisije, i odražava isključivo stajalište autora, te se Komisija ne može smatrati odgovornom prilikom upotrebe informacija koje se u njoj nalaze.

Lekcija 5

Komunikacija sa žrtvom i počiniteljem te upravljanje negativnim emocijama

PREGLED

Rješavanje slučajeva nasilničkog ponašanja

Osim pomaganja i razumijevanja ponašanja djeteta, ako se radi o nasilničkom ponašanju, možete mnogo učiniti da pomognete djetetu da se zaštititi od zlostavljanja.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Ova publikacija je izrađena uz podršku Evropske komisije, i odražava isključivo stajalište autora, te se Komisija ne može smatrati odgovornom prilikom upotrebe informacija koje se u njoj nalaze.

Strategije za rješavanje slučajeva zlostavljanja

Neke od tih strategija uključuju:

- Uvjeravajte dijete da ste na njegovoj strani 100 posto. Nikada ne odbacujte zabrinutost djeteta i pobrinite se da se svi oblici zlostavljanja ozbiljno tretiraju. Prozivanje može biti jednako pogubno za dijete, kao i stvarni fizički napadi i oba mogu biti izuzetno traumatična.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Ova publikacija je izrađena uz podršku Evropske komisije, i odražava isključivo stajalište autora, te se Komisija ne može smatrati odgovornom prilikom upotrebe informacija koje se u njoj nalaze.

Strategije za rješavanje slučajeva zlostavljanja

- Otkrijte postoje li okidači koji počinju napade zlostavljanja. Ponekad dijete može nenamjerno grditi ili izazivati napadača i potrebno je utvrditi da li se dijete nehotice pretvara u metu nasilnika.
- Možda je dijete mirno i sramežljivo i stoga mu je teško naći prijatelje. Ako je to slučaj, pomozite mu da izgrade svoje povjerenje i pokažite mu strategije za sklapanje prijateljstava. Potaknite ih da se pridruže klubovima u vanškolskim aktivnostima.

Strategije za rješavanje slučajeva zlostavljanja

- Potaknite dijete da bude odlučnije. To se ne smije shvatiti kao agresivnost. Djeca se ne trebaju boriti da bi bila odlučna, jednostavno moraju prepoznati da ne moraju trpjeti da ih se zlostavlja i da prepoznaju da imaju pravo da se prema njima postupa sa poštovanjem.
- Uvjerite dijete da nisu krivi za nasilje koje doživljavaju. Često će i nasilnik i žrtva iskusiti slične emocije sumnje u sebe i izostanak samopouzdanja.

Emocionalni razvoj djeteta

Slušanje i prihvaćanje dječjih osjećaja ne znači da im se morate predati i dopustiti im potpunu slobodu. Na primjer, u slučaju djeteta koje kaže da nije umorno i da ne žele ići u krevet; prihvatanjem onoga što kažu, ne morate im dopustiti da ostanu budni duže nego obično, jer bi to, naravno, moglo biti štetno ako slijedećeg jutra moraju ići u školu

Djeca, poput odraslih, zaslužuju objašnjenja i njihove osjećaje treba razmatrati i uzeti u obzir

Emocionalni razvoj djeteta

Prihvatanje dječjih osjećaja

- Kada vam dijete kaže kako se osjeća, uvijek mu morate posvetiti punu pozornost.
- Neposvećeno slušanje spriječit će ih da vam se u budućnosti otvaraju.
- Suzdržite se od propitivanja njihovih osjećaja ili pružanja savjeta odmah - pokušajte najprije saslušati ono što imaju reći.
- Razgovarajte s njima o osjećajima i zajedno istražite moguća objašnjenja ili razloge za ono kako se osjećaju, umjesto da poričete njihove emocije.

Emocionalni razvoj djeteta

Pokazivanje osjećaja i emocija

Da bi dijete razvilo pozitivan osjećaj identiteta, treba im pomoć i ohrabrenje od njihovih roditelja, kao i razumijevanje drugih odraslih oko sebe:

- Kako prihvatiti sebe
 - Kako se voljeti
 - Kako se poštovati
- Kako razviti pozitivnu sliku o sebi
 - Kako i zašto postoje
 - Kako razviti samopoštovanje
- Kako razviti vještine koje će im omogućiti da se brinu za sebe.

Emocionalni razvoj djeteta

Poticanje pozitivnog osjećaja identiteta

Postoji nekoliko načina na koje možete pomoći i ohrabriti dijete da razvije pozitivan osjećaj identiteta:

- Pokažite ljubav i naklonost prema djetetu kako bi se socijalno razvili.
- Prihvatite dijete onakvo kako jeste bez postavljanja nerealnih ciljeva ili forsiranja prije nego što budu spremni.
- Poštujte i cijenite dijete kako bi ono naučilo kako poštivati i vrednovati samo sebe.
- Osigurajte, kada se ne ponašaju na odgovarajući način

Emocionalni razvoj djeteta

Podrška djeci

Djeca je potrebno vrijeme, prostor i puno podrške odraslih kako bi naučili prihvatiti, izraziti i nositi se sa svojim emocijama. Važno je da pokažete strpljivost prema djetetu kada se suočavaju sa svojim osjećajima kako bi naučili kako pregovarati sa drugima i graditi pozitivna prijateljstva.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Ova publikacija je izrađena uz podršku Evropske komisije, i odražava isključivo stajalište autora, te se Komisija ne može smatrati odgovornom prilikom upotrebe informacija koje se u njoj nalaze.

Dječije samopouzdanje

Podizanje samopoštovanja djeteta

- Ohrabrite dijete
- Pružite im stalnu brigu
- Osigurajte im pozitivne uzore
- Pružite djeci jasne, dosljedne granice
- Pomognite djetetu da bude uspješan
- Cijenite dječje napore
- Dopustite djetetu slobodu izbora za sebe
- Pomozite djetetu da pronađe nešto u čemu su dobri

Upravljanje emocijama

Pomaganje djeci s negativnim emocijama

Profesionalci koji rade u sportskim klubovima imaju veliki raspon zadataka koje svakodnevno realiziraju - od ispunjavanja ciljeva, upravljanja ponašanjem, rješavanja roditeljskih očekivanja

Ponekad se bavljenje negativnim emocijama ili problemima mentalnog zdravlja kod djece čini kao nemoguća zadaća u poređenju sa drugom vrstom zahtjeva.

Upravljanje emocijama

Razgovarajte o emocijama

Djeca sa dobrom emocionalnom pismenošću rade bolje u školi i bolje se nose sa jakim emocijama. Dobra emocionalna pismenost znači sljedeće:

- Razumijevanje da postoje različite emocije (ljutnja, tuga, briga, nelagoda, uzbuđenje, sreća, krivnja itd.)
- Razumijevanje da se emocije razlikuju u intenzitetu od blage do snažne
- Razumijevanje da su emocije potaknute mislima i situacijama
- Biti u stanju prepoznati emocije u sebi i drugima
- Biti u stanju izraziti emocije i poduzeti korake kako bi se nosili sa negativnim emocijama

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Ova publikacija je izrađena uz podršku Evropske komisije, i odražava isključivo stajalište autora, te se Komisija ne može smatrati odgovornom prilikom upotrebe informacija koje se u njoj nalaze.

Upravljanje emocijama

Potvrdite i suosjećajte prije nego što učinite bilo što drugo

Priznanje i suosjećanje predstavlja kratku rečenicu koja označava da li je emocija moguća, provjerava je li to istina i govori nam da li nam je stalo. Na primjer:

- Vidim da se trenutno osjećate frustrirano. Žao mi je što se osjećaš tako loše.
- Možda griješim, ali izgledaš malo zabrinuto. Mora da ti je teško.
- Žao mi je što se osjećaš uzrujan zbog toga.
- Mislim da bih se i ja također osjećao vrlo tužno na tvom mjestu.
- Znam da ste jako ljuti. Nije se lako osjećati tako zabrinuto.
- Žao mi je što si tako tužan.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Ova publikacija je izrađena uz podršku Evropske komisije, i odražava isključivo stajalište autora, te se Komisija ne može smatrati odgovornom prilikom upotrebe informacija koje se u njoj nalaze.

Upravljanje emocijama

Imajte plan za negativne emocije

Budući da djeca često (gotovo svakodnevno) doživljavaju snažne emocije, potreban im je vodič "idi na" kako bi ih naučili šta činiti kada se dogodi:

- Polako udahnite, i još sporije izdahnite
- Recite svoje "smirene misli" (Djeca ih mogu ranije pripremiti da ih drže u kutiji ili pernici - mogle bi biti rečenice za koje smatraju da su ohrabrujuće poput: "U redu sam", "Mogu se nositi", "nije kraj svijetu,, itd)
- Učinite 2 minute koncentriranja na zadatak da pomognete "ponovno pokretanje" razmišljanja
- Igrajte igru "zamislite ako" (zamislite ako osvojim 1000 dolara, zamislite da mogu letjeti, zamislite da sam igrao nogomet za osvajanje pehara)
- Držite umirujući predmet
- Napišite bilješku / nacrtajte sliku kako biste treneru rekli da se loše osjećate
- Ispružite tijelo

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Ova publikacija je izrađena uz podršku Evropske komisije, i odražava isključivo stajalište autora, te se Komisija ne može smatrati odgovornom prilikom upotrebe informacija koje se u njoj nalaze.

Upravljanje ponašanjem

Pohvala, priznanje i nagrada za hrabro i mirno ponašanje

Pozitivan napredak u ponašanju je nevjerojatno moćan alat koji može dramatično povećati vjerojatnost ponovnog pojavljivanja ponašanja. Baš kao što trener daje pozitivan napredak djeci koja naporno rade na učenju, tako i djeca moraju pružiti pozitivan napredak kada djeluju mirno ili hrabro:

- Primijetio sam da si duboko udahnuo, umjesto da bježiš. Prekrasno.
 - Stvarno si pokušao ne vikati, ja sam stvarno ponosan na tebe.
- Hvala vam što radite tu prezentaciju za nas, znam da je trebalo puno hrabrosti.
 - Čitao si mi tekst iako si bio nervozan, puno ti hvala što si tako hrabar.
- Primijetio sam da ste se potrudili da nastavite sa poslom čak i kad ste bili frustrirani Džonom. Stvarno postajete smireni student i ja sam impresioniran.

Sekcija znanja / Zadatak

Navedite pitanja samokontrole, opis zadatka

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Ova publikacija je izrađena uz podršku Evropske komisije, i odražava isključivo stajalište autora, te se Komisija ne može smatrati odgovornom prilikom upotrebe informacija koje se u njoj nalaze.

Reference List

1. Brännström, L., Kaunitz, C., Andershed, A., South, S., Smedslund, G. (2016). Aggression replacement training (ART) for reducing antisocial behavior in adolescents and adults: A systematic review. *Aggression and Violent Behavior*. 27: 30-41.
2. Brittan, A.S., Humphries, M.L. (2015). Prosocial Behavior during Adolescence, 2015-227. In Smelser, N. J., Baltes, P.B. *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*. 2nd Edition (vol.19). Oxford: Elsevier Science Ltd.
3. Calm Kid Central (2017). *Helping Kids deal with Negative Emotions in the Classroom*. Available at <https://developingminds.net.au/articles-for-professionals/2017/5/21/helping-kids-deal-with-negative-emotions-in-the-classroom>; 24.2.2019.
4. Estévez, E., Inglés, C.J., Emler, N.P., Martínez-Monteaudo, M.C., Torregrosa, M.S. (2012). Analysis of the Relationship Between Victimization and School Violence: The Role of Antisocial Reputation. *Psychosocial Intervention*. 21 (1): 53-65.
5. Hawkins, R., Nabors, L. (eds.) (2018). *Promoting Prosocial Behaviours in Children through Games and Play. Making Social Emotional Learning Fun*. New York: Nova Science Publisher.
6. Lee, A. (2010). *How to Grow Great Kids*. Spring Hill: How to Content.
7. Leff, S.S., Crick, N.R. (2010). Interventions for Relational Aggression: Innovative Programming and Next Steps in Research and Practice. *School Psychology Review*. 39 (4): 504-507.
8. Leff, S.S., Waasdorp, T.E., Crick, N.R.: (2010). A Review of Existing Relational Aggression Programs: Strengths, Limitations, and Future Directions. *School Psychology Review*. 39(4): 508-535.
9. Leff, S.S., Waasdorp, T.E., Paskewich, B., Gullan, R.L., Jawad, A.F., MacEvoy, J.P., Feinberg, B.E., Power, T.J. (2010). The Preventing Relational Aggression in Schools Everyday Program: A Preliminary Evaluation of Acceptability and Impact. *School Psychology Review*. 39(4): 569-587.
10. Llorca-Mestre, A., Malonda-Vidal, E., Samper-García, P. (2017). Prosocial reasoning and emotions in young offenders and non-offenders. *The European Journal of Psychology, Applied to Legal Context*. 9 (2): 65-73.
11. Rivara, F., Le Menestrel, S. (eds.) (2016). Preventing Bullying through Science, Policy and Practice. Washington, DC: The National Academies Press.
12. Smout, K. (2015). *When Life Sucks for Kids. Ideas and tips for when you feel mad, worried or sad – or when life goes horribly wrong!* Available at <https://static1.squarespace.com/static/551dfbb6e4b06a5b2a85e190/t/55a9c23ce4b03f43f2a1152c/1437188668580/WhenLifeSucksforKidsFirstTwoChapters.pdf>; 24.2.2019.
13. Twenge, J.M., Ciarocco, N.J., Baumeister, R. F., DeWall, C.N., Bartels, J.M. (2007). Social Exclusion Decreases Prosocial Behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*. 92 (1): 56-66.
14. Young, E.L., Boye, A.E., Nelson, D.A. (2006). Relational Aggression: Understanding, Identifying and Responding in Schools. *Psychology in the Schools*. 43(3): 297-312.

Sport Against Violence and Exclusion

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Ova publikacija je izrađena uz podršku Evropske komisije, i odražava isključivo stajalište autora, te se Komisija ne može smatrati odgovornom prilikom upotrebe informacija koje se u njoj nalaze.